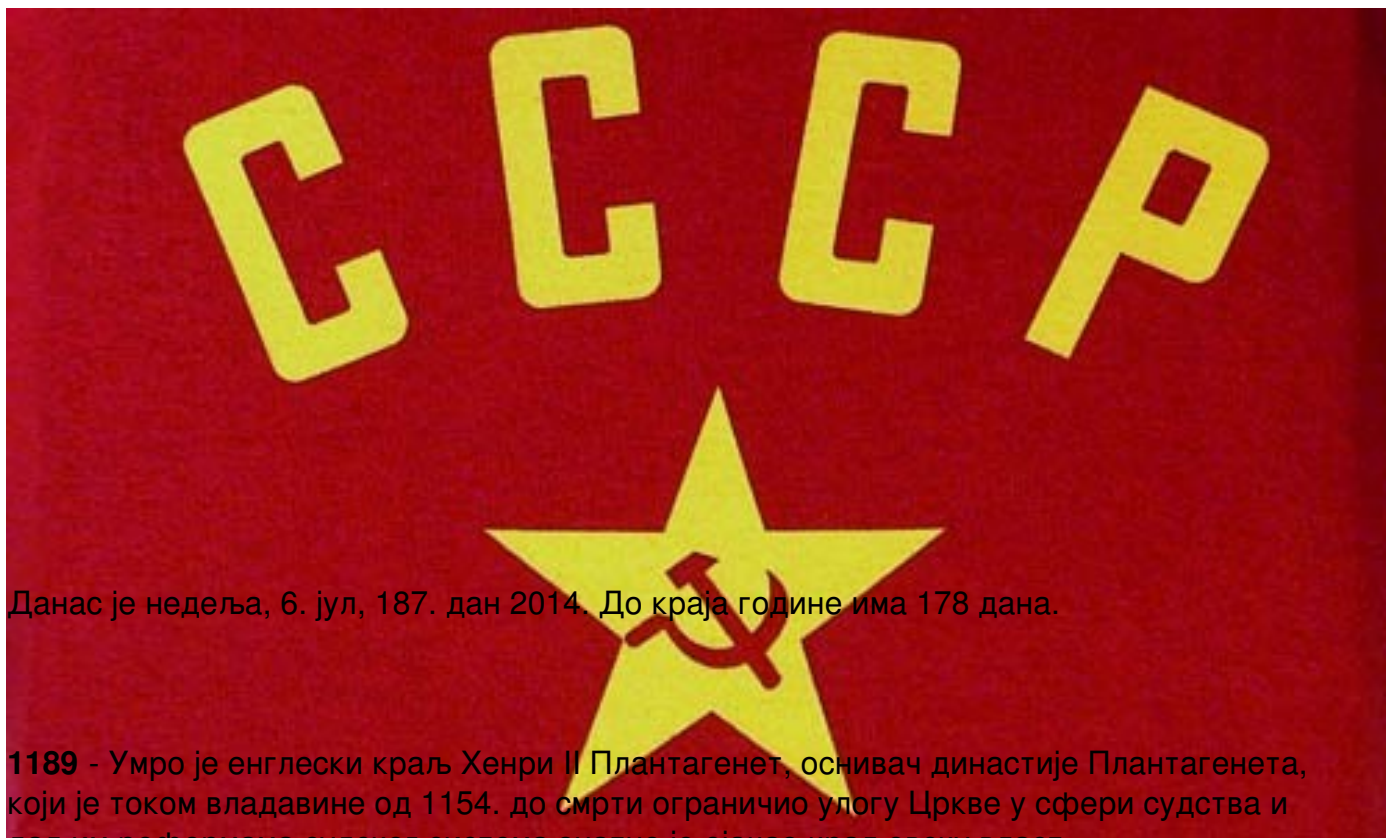

НОВИ САД – На данашњи дан 1923. године званично је проглашено оснивање Савеза Совјетских Социјалистичких Република, на основу одлуке Првог свесавезног конгреса совјета крајем 1922.

Данас је недеља, 6. јул, 187. дан 2014. До краја године има 178 дана.

1189 - Умро је енглески краљ Хенри II Плантагенет, оснивач династије Плантагенета, који је током владавине од 1154. до смрти ограничио улогу Цркве у сфери судства и даљим реформама судског система знатно је ојачао краљевску власт.

1415 - У Констанци је на ломачи спаљен Јан Хус, чешки верски реформатор, проповедник и национални радник. Извршио је реформу чешког језика и правописа. Био је ректор Универзитета у Прагу и борац против немачког утицаја у Чешкој. Жигосао је високо свештенство римокатоличке цркве због бесрамног богаћења и других злоупотреба. У борби за реформу цркве стекао је мноштво присталица, укључујући чешког краља Вацлава IV. Папа га је осудио као јеретика 1410.

1533 - Умро је италијански писац Лодовико Ариосто, чији је витешки еп "Бесни Орландо", с мотивом љубавног лудила јунака Роланда из доба Карла Великог, класично дело италијанске ренесансне књижевности. Еп о Роланду (Орланду) вековима раније био је неизбежна тема средњовековне епске књижевности. Остала дела: комедије

"Негромант", "Касарија", лирске песме, сатире.

1535 - Погубљен је енглески писац и државник Томас Мор, родоначелник утопијског социјализма, писац социјалних, историјских и теолошких списа. Од 1529. до 1532. био је лорд-канцелар краља Хенрија VIII, али је 1535. због одбацивања црквене реформације и одбијања да призна краља за поглавара новоустановљене Англиканске цркве - осуђен на смрт и погубљен. У политичко-филозофском спису "Утопија", објављеном на латинском 1516. приказао је беду Енглеске, отимање земље од сељака од стране велепоседника као и рани капитализам. Томе насупрот, насликао је замишљено острво "Утопију", ослобођено приватне својине, као идеалну социјалну државу са савршеним друштвеним и политичким системом. Термин - Утопија данас се користи као синоним за нешто неостварљиво.

1600 - Михаило Храбри, кнез Влашке, успео ја да уједини под својом влашћу покрајине Влашку, Трансилванију (негдашњи мађарски Ердељ) и Молдавију први пут у историји. Коначно те територије су уједињене у савременој Румунији после Првог светског рата.

1796 - Рођен је руски цар Николај I Павлович Романов. Владао је од 1825. до смрти 1855. Угушио је 1825. устанак декабриста (про либерална побуна петроградских пукова, под утицајем модерних интелектуалних стремљења) а 1831. устанак у Пољској. Био је изразито реакционарно орјентисан, током његове владавине сумњичени су многи руски писци, попут Пушкина, Љермонтова, Белинског, Шевченка. У договору с Аустријом, угушио је 1849. револуцију у Мађарској. Русију је, углавном на рачун Турске, проширио, припојивши Јерменију, Закавказје, источне обале Црног мора и ушће Дунава, али је изгубио Кримски рат. Тај рат вођен од 1853. против Турске, којој су се придружиле Француска, Британија и Сардинија (Пијемонт), окончан је годину дана после његове смрти Париским миром. Русија је изгубила право да држи флоту у Црном мору и подиже тврђаве на његовим обалама, као и део Бесарабије и протекторат над дунавским кнежевинама (Влашка и Молдавија).

1809 - Французи су ухапсили папу Пија VII, који је екскомуницирао из римокатоличке цркве француског цара Наполеона I.

1827 - Русија, Британија и Француска у Лондону су потписале споразум о подршци борби Грка за самосталност. Тада је договорено да се изврши притисак на Османско царство да потпише примирје с грчким устаницима.

1832 - Рођен је аустријски надвојвода Фердинанд Максимилијан I Јозеф Хабзбург, којег је 1864. за цара Мексика наметнуо француски цар Наполеон III. Намера је била да преко њега оствари утицај Француске у тој земљи. Мексички републиканци потукли су интервенционистичке трупе и 1867. стрељали су Максимилијана I, а за председника Мексика поново је изабран Пабло Хуарес, назван "Вашингтон Мексика", који је у време француске интервенције од 1861. до 1867. предводио мексички народ у борби за независност земље.

1885 - Француски биолог и хемичар Луј Пастер први пут је успешно применио вакцину против беснила на људском бићу, убризгавши је деветогодишњем Жозефу Мајстеру из Алзаса, којег је ујео бесан пас.

1893 - Умро је француски писац Анри Рене Албер Ги де Мопасан, један од најизразитијих представника европског натурализма. Написао је око 300 приповетки и шест романа, писао је и позоришне комаде, путне белешке, песме. Тумачио је људске карактере, психолошке типове, неретко уз дозу цинизма. Дела: романи "Један живот", "Нова бања", "Пјер и Жан", приповетке "Страсти", "Наличја", "Замке", "У рату", "Водом".

1908 - У Турској је избила Младотурска револуција под вођством млађих официра и интелектуалаца незадовољних владом султана Абдула Хамида II, који су као циљ означили успостављање уставног режима. Под притиском устаника, султан је пристао на реформу поретка на основу устава из 1876. када је уведена је нека врста врло ограниченог парламентаризма. Пошто је 1909. покушао повратак на старо Абдул Хамид је збачен. Младотурци су пре доласка на власт сељацима обећали државну, део спахијске земље, укидање десетка и откупног система, а нетурским нацијама широку националну и културну аутономију, што нису испунили. Сељаци су остали без земље, а однос према немуслиманима није се поправио. Шта више, Младотурци су, под утицајем актуелних тенденција у Европи, били изразито националистички орјентисани, па је положај мањинских група био још гори. Стари Панисламизам замењен је тада Пантуранизмом, чију ће коначну победу остварити Ататурк.

1919 - Британски дирижабл "P-34" спустио се на Рузвелтову пољану у Њујорку, поставши први ваздухоплов који је прелетео Атлантски океан.

1928 - У Њујорку је одржана премијера филма "Светла Њујорка", првог звучног филма у историји кинематографије.

1935 - Рођен је тибетански верски вођа Далај Лама, добитник Нобелове награде за мир 1989.

1937 - Погинуо је Благоје Паровић "Шмит", политички комесар 13. интернационалне (француске) бригаде и један од истакнутих руководиоца КПЈ. Паровић је погинуо у бици код Брунете у Шпанском грађанском рату.

1944 - У пожару који је у главној шатри циркуса "Ringling Brothers and Barnum & Bailey" изазвао невешти гутач ватре, у америчком граду Хартфорд у Конектикату погинуло је 167 људи.

1945 - Никарагва је постала прва држава која је формално прихватила Повељу УН.

1962 - Умро је амерички писац Вилијам Фокнер, добитник Нобелове награде за књижевност 1954. Приказивао је друштвену историју америчког Југа, дегенерацију и пропадање староседелачке господствености као и суровост и безобзирност дошљака. Био је хроничар пропадања, порочности, изопачености и свирепости. Дела: романи "Сарторис", "Бука и бес", "Светлост у августу", "Комарци", "Медвед", "Коњички гамбит", "Улез у прашину", "Дивље палме", "Војникова плата", "Старац", "Господска кућа", "Реквијем за искушеницу", "Лупежи", "Уточиште", приповетке "Светилиште", "Непобеђени".

1964 - Британски протекторат у Африци Њасаленд постао је под називом Малави независна држава у оквиру Британског комонвелта. До тада он је био саставни део федерације Родезија и Њаса.

1967 - У Нигерији је букнуо грађански рат, окончан у јануару 1970. поразом оружаних снага Бијафре која је покушала да се отцепи. Бијафра је била југоисточна нигеријска провинција, која је након проналаска значајних количина нафте на њеној територији

одлучила да се одвоји од Нигерије.

1971 - Умро је амерички музичар афричког порекла Луис "Сачмо" Армстронг, највећи трубач у историји џеза. Током каријере дуге више од пола века прославио се и као певач непоновљивог храпавог и топлог гласа, а многобројне турнеје широм света, укључујући Београд, донеле су му незваничну титулу "амбасадора добре воље". Снимио је и више филмова у којима је такође исказао раскошни таленат изузетног забављача.

1986 - Двојица Аустралијанца су као први западњаци обешени у Малезији, на основу драконског закона те земље о трговини дрогом, под оптужбом да су шверцовали дрогу.

1988 - У најгорој несрећи од почетка експлоатације нафте на мору, у експлозији нафтне платформе "Пајпер Алфа" у британском сектору Северног мора, погинуло је 167 људи.

1989 - Умро је мађарски државник Јанош Кадар, комунистички лидер Мађарске од 1956. до 1988. У Другом светском рату је као секретар Централног комитета Комунистичке партије Мађарске учествовао у организовању слабашног покрета отпора снагама нацистичке Немачке. Током владавине Мађаша Ракошија постављен је за министра унутрашњих послова, али је ухапшен 1951, у време чистки у политичком врху после резолуције Информбироа 1948. и оптужби против Југославије, након чега је у концентрационом логору провео непуне три године. После побуне против Ракошијевог режима 1956. и интервенције совјетских трупа, вратио се у политички врх и заслужан је за извлачење Мађарске из велике друштвене кризе.

2000 - Умро је југословенски политичар Лазар Колишевски, први Председник владе у историји Македоније и такође први председник СФРЈ после смрти Јосипа Броза маја 1980. године.

2005 - Умро је француски књижевник и нобеловац Клод Симон, који се на књижевној сцени прочуо 1960-их као један од твораца "новог романа", литерарног стила карактеристичног по бројним унутрашњим монолозима и изостанак знакова интерпункције. Дела: "Трава", "Фландријски пут", "Палата", "Историја", "Ветар", "Триптих", "Акација".

2008 - Умрла је Олга Бручи, првакиња Опере Српског народног позоришта у Новом Саду. Дипломирала је 1951. на Музичкој академију у Београду у класи професора Николе Цвејића. Доцније је соло певање усавршавала у Новом Саду и Бечу, код Тодора Дињашког и Марије Герхард. Упамћена је по улогама Ђилде (у опери Риголето), Лучије (Лучија од Памермура), Виолете (Травијата), Леоноре (Трубадур), Неде (Пајаци), Абигаиле (Набуко) и Дона Елвире (Дон Жуан). Добитница је Ордена рада са сребрним венцем и Награде града Новог Сада (Октобарске).

2009 - Умро је Роберт Макнамара, архитекта вијетнамског рата, бивши амерички државни секретар за одбрану. Макнамара је више него било ко други, изузев можда председника САД Линдона Џонсона, био симбол америчке интервенције у Вијетнаму, поједини критичари су тај рат чак називали "Макнамариним ратом". Доцније је извесно време био председник Светске банке.

2009 - Амерички председник Барак Обама и руски председник Дмитриј Медведев потписали су у Москви документ под називом "Заједнички меморандум о разумевању о будућем смањењу стратешког наоружања". Документом се предвиђа смањење на 1.500 до 1.675 нуклеарних бојевих глава са сваке стране а договорени ниво треба да буде постигнут у року од седам година од потписивања споразума.

(РТВ)